

УДК: 372.881.116.12

ГАЛЬОВИЧ І.І., ХОМА О.М.,
Мукачівський державний університет

ЛІНГВОДИДАКТИ ПРО МЕТОДИКУ ВИВЧЕННЯ ДІЄСЛОВА

Методика вивчення дієслова досліджується: М. Вашуленко, М. Захарійчук, М. Наумчук та інш.. Відтак, М. Вашуленко зазначає, що засвоюючи, наприклад, поняття «іменник», «прикметник», «дієслово», учень мусить усвідомити, що означають і які граматичні форми мають слова, що належать до цих частин мови. Процес формування граматичного поняття «частини мови» за М. Вашуленком можна поділити на чотири етапи.

Перший етап формування граматичних понять полягає в аналізі мовного матеріалу з метою виділення істотних ознак поняття. Виконанням таких розумових операцій, як аналіз і синтез, на цьому етапі учні абстрагуються від лексичного значення слів і виділяють граматичні ознаки, типові для даного мовного явища. Зокрема, для формування поняття «частини мови» слід розвивати в учнів уміння абстрагуватися від конкретного лексичного значення слів і об'єднувати їх за спільними граматичними ознаками, тобто здатністю відповідати на однакові питання (що? або що робить?, що? або який?). З цією метою учитель ще в період навчання грамоти ознайомлює дітей з тим, що слово може називати предмет, ознаку чи дію і відповідати на певне питання: хто? що? який? яка? яке? що робить? Ці показники і виступають на цьому етапі як істотні ознаки поняття «частини мови».

Другий етап формування граматичних понять полягає в узагальненні істотних ознак, установленні зв'язків між ними та у введенні терміна. Після того як учні навчилися, наприклад, ставити питання до окремих частин мови і визначати групи слів як такі, що є узагальненими назвами предметів чи дій, тобто виділяти істотні ознаки кожної частини мови, вводяться спеціальні терміни – «іменник», «прикметник», «дієслово». Однак слід мати на увазі, що оволодіння поняттям на цьому етапі полягає не тільки в заучуванні слова-терміна. Відомо, що учні, які легко визначають корінь слова як спільну частину споріднених слів, називають спорідненими і слова з однаковою за звуковим оформленням частиною. Тому й потрапляють до споріднених слів слова з омонімічними коренями (вода, водити), а слова рік, річниця, роковини учні не вважають однокореневими. Знаючи, що іменники називають предмети, такі учні ніяк не можуть зрозуміти, чому слова на зразок ходіння, боротьба, будівництво належать до іменників, а не до дієслів, а слова хоробрість, синява – не прикметники, а іменники. Термін учні запам'ятали, а поняття в них не склалося. Безумовно, засвоєння терміна полегшує оперування граматичним поняттям. Своєчасне ознайомлення учнів з терміном веде до швидкого

виділення, уточнення і міцного засвоєння поняття, але вводити термін потрібно тільки після того, як учні усвідомлять його значення на конкретному матеріалі.

Третій етап формування граматичних понять полягає в уточненні суті ознак поняття і зв'язків між ними. Наприклад, учні усвідомили важливу ознаку поняття «частини мови»: щоб визначити, до якої частини мови належить слово, потрібно знати не тільки його лексичне значення, а й на яке питання слово відповідає. Водночас із цим учні засвоюють і окремі граматичні ознаки частин мови: рід і число іменників та прикметників, час дієслів; опановують інші істотні ознаки частин мови – здатність іменників і прикметників змінюватися за відмінками і числами, а дієслів – за особами і числами, наявність родових форм у цих частин мови.

Четвертий етап формування граматичних понять полягає в конкретизації вивченого поняття завдяки виконанню вправ, які вимагають практичного застосування одержаних знань [1, с.54].

За словами В. Химинець, дієслово – це найгнучкіша частина мови, яка має величезну кількість граматичних форм, що з успіхом можуть замінювати одна одну. Все це дає можливість проведення лексико-граматичної роботи. І. Вихованець наголошує на ролі дієслів у текстах; школярі мають усвідомити, що в художніх текстах дієслова допомагають емоційно, образно описати картини природи або ж розповісти про події, охарактеризувати властивості певного предмета. У ділових текстах дієслова допомагають дати певну інформацію, а лексичне значення їх пов'язане з конкретними діями [3, с.6].

У Законі України «Про освіту» визначено компетентності, якими повинен володіти молодший школяр, володіння державною, рідною (у разі відмінності від українською) та іноземною мовами, хоча всі компетентності є у тісному взаємозв'язку. Відповідно до Закону розроблено Державний стандарт початкової освіти та Типові освітні програми, що почали діяти з 1 вересня 2018 року.

За новим Державним стандартом початкової освіти Мовно-літературної освітньої галузі включено вивчення української мови та літератури, мови та літератури відповідних корінних народів і національних меншин, іншомовну освіту. Метою вивчення української мови та літератури, мов та літератур відповідних корінних народів і національних меншин є формування комунікативної, читацької та інших ключових компетентностей; розвиток особистості здобувачів освіти засобами різних видів мовленнєвої діяльності; здатності спілкуватися українською мовою, мовами відповідних корінних народів і національних меншин для духовного, культурного і національного самовираження, користуватися ними в особистому і суспільному житті, міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей [2, с.14].

Отже, нами розглянуто напрями вивчення дієслова у сучасній лінгводидактиці.

Література

1. Вашуленко М.С. Методика навчання української мови у початковій школі : навч. методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / М.С. Вашуленко – К. : ЛТД, 2010. – 364 с.
2. Державний стандарт початкової загальної освіти : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. №87. URL: <http://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novyj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument/>
3. Химинець В. Оновлення початкової ланки освіти в контексті євроінтеграційної політики України / В. Химинець // Учитель початкової школи. – 2018. – № 9. – С. 3-5.

УДК 373.3.09:159.955(043.2)

ГАНГУР Я.І., МОЧАН Т.М.,
Мукачівський державний університет; Україна

РОЛЬ ПЕДАГОГА У РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Сучасне суспільство характеризується суттєвими змінами у освіті, науці, техніці та інформаційному середовищі. Саме зараз, нашій країні потрібні люди, які вмють творчо мислити, здатні приймати нестандартні, нешаблонні та нестереотипні рішення. Це зумовлює підвищення уваги до проблеми розвитку креативності підростаючого покоління.

Основні концептуальні підходи до креативної освіти стали предметом дослідження О. Антонова, С. Сисоєвої, А. Сологубова, А. Хуторського та ін. Навчальні завдання, як дидактичний засіб засвоєння знань, займають чільне місце в колі наукових інтересів Н. Бібік, М. Вашуленка, В. Давидова, О. Савченко, О. Умана. У центрі наукових інтересів багатьох науковців є сучасні педагогічні технології, які спрямовані на розвиток креативності особистості (О. Пометун, Г.Селевко, В. Чайка та ін.).

Компонентний склад креативних здібностей у сучасній психолого-педагогічній літературі тлумачиться неоднозначно. На думку вчених основними креативними здібностями учнів, які можуть бути розвинені в процесі навчання є креативний інтерес, креативне мислення, уява й інтуїція; енергопотенціал, психомоторика, мислення, уява та почуття [4, с.1].

Науковець І. Середа у своїх дослідженнях висвітлює форми організації навчальної діяльності, які сприяють розвитку креативності молодших школярів, а саме: загальні(фронтальна, групова, парна, індивідуальна) та конкретні (урок, екскурсія, самостійна робота, домашнє завдання).

Т. Воробйова креативність молодших школярів розглядає як загальну характеристику особистості учня, яка виявляється у навчально-пізнавальній діяльності й зумовлює творчу спрямованість дитини, її здатність до самостійного вибору оптимального та оригінального шляху вирішення навчальних завдань, створення нових ідей, продуктів, новизна яких може бути як об'єктивною, так і суб'єктивною [1, с.6]

На думку В.Павленка, молодший шкільний вік має велике значення для розвитку креативності, адже початок системної освітньої діяльності є

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>